

Mokymosi mokytis suvokimas suaugusiųjų mokinių ir jų mokytojų grupėse

*Jumbo Klercq, Participatie in Diversiteit, Nyderlandai
Arūnas Bėkšta, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija
Romutė Koncevičienė, Marijampolės suaugusiųjų mokymo centras*

Ižanga

Visi projekto „Mokymasis mokytis grįžtantiems mokytis“ partneriai organizavo fokusuotų grupių diskusijas su suaugusiais mokiniais ir suaugusiųjų mokytojais. Įdomu ir nuostabu, kiek panašūs yra diskusijų rezultatai, nepaisant didelių kultūrinių ir struktūrinių mokymosi skirtumų partnerių šalyse. Nežiūrint šių skirtumų, mokinių ir mokytojų mintys apie gebėjimo mokytis kompetenciją yra labai panašios, ir tai, kas buvo sakoma Portugalijoje, galėjo būti pasakyta ir Lietuvoje ar Nyderlanduose.

Visų partnerių šalių fokusuotų grupių diskusijas apibendrina Jumbo Klercq, Participatie in Diversiteit, Nyderlandai. Su pilnu ataskaitos tekstu galima susipažinti čia: <https://www.dropbox.com/s/q1277mt0yp5uq1s/Comparative%20Analysis%20Focusgroups%20summary%20%20Final.pdf?dl=0>.

Šiame straipsnyje pateikiame Jumbo Klercq apibendrinimą ir mokinių, kurie atlieka bausmę Marijampolės pataisos namuose bei Marijampolės suaugusiųjų mokymo centro mokytojų diskusijų rezultatus.

1. Fokusuotos grupės – jauni suaugę mokiniai

Tikslas

Fokusuotų grupių diskusijų metu siekėme išsiaiškinti, kaip mokymosi mokytis kompetenciją supranta jauni suaugusieji ir ko jiems trūksta efektyviam mokymuisi. Diskusijos klausimai:

1. Kodėl mokymosi mokytis kompetencija yra svarbi?
2. Apibrėžkite, kas yra gebėjimas mokytis?
3. Kokie faktoriai daro įtaką jūsų mokymuisi?
4. Kas padeda mokytis?
5. Kas trukdo mokytis?
6. Kaip mokytojai ugdo jūsų gebėjimą mokytis?
7. Kaip jūs patys galėtumėte ugdyti savo gebėjimą mokytis?

Grupės sudėtis

Grupė labai įvairi. Mokiniai yra iš skirtingų partnerių organizacijų, kartais, jie priklauso kitoms organizacijoms, su kuriomis dirba partnerių organizacijos. Mokiniai susiduria su skirtingomis mokymosi problemomis. Dauguma jų yra žemo išsilavinimo ir priklauso pažeidžiamoms arba socialinės atskirties grupėms (migrantai, žmonės su negalia, kaliniai). Kai kuriems mokymasis yra antra galimybė, kitiems tai papildomas stimulas grįžti į mokymąsi ir jį tęsti.

Fokusuotų grupių diskusijų su jaunais suaugusiais mokiniais apibendrinimas

Mokinių požiūris į mokymąsi nėra labai pozityvus. Geriausiu atveju mokymasis priimamas kaip būtinybė. Daugeliu atveju mokiniams rūpi gauti diplomą arba geresnį darbą. Tik keli mokymąsi

suvokia kaip galimybę socializavimuisi ir elgesio keitimui. Daugume niekada nebuvo girdėję apie mokymąsi mokyti. Vienas mokinys žinojo, kad „mokymasis niekada nesibaigia“.

Atrodytu, kad sparčiai besikeičiančioje visuomenėje, mokymosi svarba turėtų būti akivaizdi, tačiau taip nėra. Kaip galima paaiškinti neigiamą jaunų suaugusiųjų požiūrį į mokymąsi? Vienas iš paaiškinimų yra pasikeitęs jaunuolių mąstymas. Jis gali būti susijęs su motyvacijos stoka, aklu tikėjimu socialine žiniasklaida ir interneto žiniomis ir priklausomybe nuo jų. Mokiniais trūksta tėvų (aplinkos) pagalbos ir paramos ir didesnė orientacija į malonumų siekimą, nei į pareigas ir atsakomybę.

Kitas paaiškinimas yra toks, kad neigiamas požiūris atspindi paslėptą pasipriešinimą privalomam mokymuisi visą gyvenimą, kurį nulemia socialinių ir ekonominių interesų bei darbo rinkos spaudimas. Jaunuoliai nesijaučia laimingi, kad reikia būti atsakingiems už savo pasiekimus ir nesėkmes darbo rinkoje. Kuo daugiau jiems reikia mokytis, tuo daugiau nesėkmės suvokiamos kaip asmeninė kaltė. Žinoma, jie gali sukurti ir sėmės istorijas, tačiau posūkis į nesėkmes susijęs su labai stipria konkurencija ir aukštu jaunimo nedarbo lygiu. Ši jaunų žmonių karta yra pirmoji Vakarų pasaulio karta, kuri patiria, kad ji, skirtingai nuo jų tėvų, automatiškai negauna daugiau gerovės. Tai labai demotyvuoja.

Daugiau ar mažiau, abu požiūriai yra vienas kitą papildantys. Vidiniams faktoriams įtaką daro išoriniai faktoriai ir atvirkščiai. Iš šios perspektyvos verta atidžiau patyrinėti, ką suaugę mokiniai sako apie mokymąsi. Nežiūrint bendro neigiamo požiūrio į mokymąsi, mokiniai geba nustatyti, kas paskatina juos mokytis, kas padeda ir kas trukdo. Jie mini tinkamus „švietimo“ faktorius, tokius, kaip mokytojo asmenybė, bendramoksliai ir mokymosi aplinka. Taip pat įvardija tokius išorinius faktorius, kaip „ateities planai ir tikslai“ ar „rasti gerą darbą“. Kai kurie mini domėjimąsi koku nors dalyku. Kiti pažymi aplinkos faktorius „tyla“ arba „muzika“. Mokinių susidomėjimą ir mokymąsi paskatina supratimas, kaip galima pritaikyti tai, ko mokomasi: „kai suprantu, kur galėsiu pritaikyti tai, ko mokausi, mokytis yra lengviau. Kai nesuprantu, kaip tai galėsiu panaudoti, labai sunku mokytis ir išmokti“.

Įdomu pastebėti, kad tarp dalykų, trukdančių mokytis daugelis mini stresą. Taip pat minimi motyvacijos stoka ir mokyklos paramos trūkumas. Tarp asmeninių faktorių daugiau minimi „negaliu susikaupti“, „neveikia smegenys“, rūpesčiai, trukdžiai.

Bendrai paėmus, mokiniai iš mokytojų labiau nori į mokinį orientuoto požiūrio, o ne žinių ir įgūdžių perteikimo požiūrio. Yra šioks toks suvokimas ir apie tai, kad reikia ugdyti mokymosi įgūdžius: „*mokymuisi reikia žinoti, kaip mokytis, tai nėra kažkas įgimta*“, kaip pasakė kažkuris diskusijos dalyvis.

Kai reikia ką nors netikėto daryti, arba daryti tai, ko patys nepasirinko, žmonės jaučia spaudimą, todėl natūrali pasekmė yra ta kad jiems gali nesisekti mokytis, nes mokiniai nesijaučia įsitraukę, nelaiko, kad mokymasis yra skirtas jiems patiems. Mokiniais labai svarbu patirti, kad mokymasis yra jų pačių interesas, o ne visuomenės, tėvų, mokytojų ar darbo rinkos.

Komentarai ir išvados

Tai, kad dauguma suaugusių mokinių grįžtančių mokytis nemato didelės mokymosi svarbos, verčia juos vertinti taip: „nepažįsta savęs, nežino savo protinių gebėjimų, mokymosi nelaiko vertybe, neturi teigiamos mokymosi motyvacijos, netiki mokymosi sėkme, labiau domisi savo fizinėmis nei protinėmis galiomis“. Jie neturi gerai išplėtotų socialių ir bendravimo įgūdžių. Nepaisant visko, jie

savanoriškai, patys yra nusprendę siekti bendrojo vidurinio išsilavinimo, tačiau suvokia, kad jų mokymosi įgūdžiai yra nepakankami.

Kai reikia siekti akademinų tikslų, suaugusieji, turintys žemą socialinį ir ekonominį standartą, yra nepalankioje situacijoje. Net pradėdant galvoti apie mokymąsi, asmuo turi įsitikinti, ar jis ar ji galės susikoncentruoti mokymuisi ir mintimis, ir ekonomiškai turi tam pasiruošti.

Pradžiai būtina turėti tam tikrą pasitikėjimo lygį. Mokinys turi pasitikėti savo gebėjimais ir pageidautina, kad aplinka (šeima, vyras, žmona ir pan.) suprastų jo norą ir remtų. Mokytiis reiškia iš esmės keisti savo gyvenimą. Žmonės, ilgai neturėję darbo, dabar turi pilną "darbo" (mokymosi) savaitę, imigrantams tai ne tik kita kalba, bet ir kita mokymosi kultūra.

Mokymasis ir mokymasis mokytiis yra vystymosi procesas ir sustojus mokytiis, sustoja vystymasis. Mokymasis mokytiis reiškia gebėjimą rasti motyvaciją ir valią mokytiis. Jis reiškia gebėjimą planuoti savo veiklą, rasti motyvaciją mokytiis, atsiminti, ko mokėsi ir tai panaudoti, sugebėti valdyti savo mokymąsi. Mokymąsi skatina pozityvus grįžtamasis ryšys ir gebėjimas mokytiis iš klaidų. Svarbu gebėti rasti ryšį tarp naujų ir jau turimų žinių. Mokymąsi skatina mokymasis grupėmis ir geras mokytojas, kuris randa tinkamus mokymosi metodus.

Mokytojo asmenybė yra labai svarbi ugdant mokymosi gebėjimus. Daug kartų buvo minima, kad mokymosi gebėjimai yra žemi ir mokiniams reikia padėti juos ugdyti.

Diskusija su mokiniais iš Marijampolės pataisos namų

Diskusijose dalyvavo 8 nuteistieji, kurie pastaruoju metu atlieka bausmę Marijampolės pataisos namuose, bet tuo pat metu siekia įgyti bendrąjį vidurinį išsilavinimą (jie yra suaugusiųjų mokymo centro mokiniai). Nuteistųjų amžiaus vidurkis – 33 m. Nesimokymo laikotarpis – 8,5 metų. Trumpiausias nesimokymo laikotarpis – 3 m., ilgiausias 25 m.

Besimokantys nuteistieji noriai dalyvavo diskusijoje, buvo susidomėję šia tema, tačiau jiems buvo sunku suprasti klausimus, reikšti savo mintis, išdėstyti savo poziciją. Jie dažnai klausdavo vieno ar kito žodžio reikšmės, pvz.: kas yra kompetencija, bendrieji gebėjimai ir pan. Suprantama, kad lyginant su mokytojais, mokinių minčių yra gerokai mažiau, kartais į klausimą rasdavo atsakymą tik vienas ar du žmonės.

1. Kodėl, jūsų nuomone, gebėjimas mokytiis yra svarbus?

Mokymasis mokytiis padeda gyvenime įsisavinti naujus dalykus, priimti informaciją.

2. Kas yra gebėjimas mokytiis?

Tai gebėjimas klausytiis, įsiminti, saugoti informaciją, susikoncentruoti. Beveik visi, dalyvavę diskusijoje, niekada iki šiol nebuvo girdėję, jog egzistuoja tokia kompetencija/gebėjimas. Niekada nėra mąstę apie tai, ar jie moka/geba mokytiis.

3. Kokie faktoriai daro įtaką jūsų pastangoms ką nors išmokyti? (kodėl vieniems dalykams mokytiis jūs įdėjote daugiau pastangų, negu kitiems?)

Pagrindiniai faktoriai, skatinantys mokytiis, yra susidomėjimas atskirais dalykais. Dalykai, kuriais žmogus domisi, įsisavinami žymiai greičiau/lengviau. Svarbūs yra ir ateities planai bei siekiai. Vienas nuteistasis paminėjo, jog svarbi yra ir mokytojo asmenybė.

4. Kokie faktoriai (dalykai) padeda jums mokytiis?

Mokyti padeda paskatinimai, noras atitrūkti nuo kasdienybės, draugiški santykiai. Jie mano, kad praeityje mokykla nepadėjo pažinti individualių mokymosi galimybių: „*galbūt ir bandė padėti, bet mes patys nenorėjom mokytis*“, - teigė mokiniai.

5. Kokie faktoriai (dalykai) trukdo jums mokytis?

Mokyti trukdo prastos mokymosi sąlygos, aplinka. Pataisos namus jie vadina vieta, kur jie išmoko negirdėti kitų, mat jų čia niekas nevertina ir negirdi.

6. Kaip jūsų mokytojai galėtų padėti jums ugdyti gebėjimą mokytis?

Mokytojai turi betarpiškai bendrauti, laikyti nuteistuosius lygiaverčiais partneriais, būti ne tik jų mokytojais, bet ir draugais. „*Mokytojas turi duoti, o ne imti*“, - teigė vienas mokinys. Jie mano, jog mokytojai nesudaro sąlygų pažinti savęs.

7. Kaip jūs patys galėtumėte ugdyti savo gebėjimą mokytis?

Pirmiausia turi pažinti save ir įvertinti savo gabumus. Kadangi iki šiol nebuvo diskusijos apie gebėjimo mokytis kompetenciją, todėl dabar yra būtent tas laikas, kai galima bus apie tai galvoti daugiau.

2. Fokusuotos grupės – suaugusių mokinių mokytojai

Tikslas

Suaugusių mokinių mokytojų fokusuotų grupių diskusijų tikslas buvo išsiaiškinti, kaip mokytojai supranta mokymosi mokytis svarbą saviugdai ir mokinių ugdymui.

Diskusijos klausimai:

1. Kodėl asmuo turėtų mokytis mokytis?
2. Apibrėžkite, kas yra gebėjimas mokytis?
3. Kokie faktoriai daro įtaką mokinio pastangoms ko nors išmokti?
4. Kokie faktoriai padeda mokiniams mokytis efektyviau?
5. Kokie faktoriai trukdo mokymuisi?
6. Kaip jūs, kaip mokytojai, ugdote mokinių gebėjimą mokytis?

Grupės sudėtis

Mokytojų grupė yra dar įvairesnė, negu mokinių. Tačiau tai daugiau priklauso ne nuo nacionalinių švietimo sistemų skirtumo, o nuo to, ar jie dirba formaliojo, ar neformaliojo mokymosi sistemoje. Formaliojo švietimo mokytojus labiau spaudžia kvalifikacijų struktūra, kuri daro įtaką jų darbui ir požiūriui į mokinius. Jie mato, kurie mokiniai pasieks nustatytus standartus, o kuriems tai niekada nepavyks. Nesąmoningai jie daugiau remia pirmosios grupės mokinius, nes jų sėkmė yra tuo pačiu ir mokytojo sėkmė. Sunku pasiekti sėkmę su mokiniams, kurie turi mokymosi problemų. Net jei tai pavyksta, sėkmė yra skirtinga ir matoma lyg ir mažiau svarbi, negu gerai besimokančių mokinių.

Neformaliojo mokymosi sistemos mokytojai nejaučia tokio spaudimo. Jie gali skirti daugiau laiko ir gali turėti daugiau kantrybės ugdydami individualius mokinių talentus. Jie kitaip susiduria su pažeidžiamomis grupėmis. Jie supranta, kad neformalusis mokymasis gali būti paskutinis šansas išugdyti teigiamą požiūrį į mokymąsi. Kita vertus, galima pastebėti, kad kartais jie yra pernelyg gynybiški mokinių atžvilgiu, pernelyg stengiasi juos apsaugoti ir, tokiu būdu, neskatina mokinių nepriklausomumo ir savarankiškumo. Mokymasis ne visada yra smagus, jis kartais gali būti ir

skausmingas. Smagumas ir skausmingumas, abu yra mokymąsi ir mokymąsi mokytis skatinantys faktoriai.

Fokusuotų grupių diskusijų su suaugusių mokinių mokytojais apibendrinimas

Mokytojai turi labai teigiamą požiūrį į mokymąsi ir mokymąsi mokytis (būtų keista, jei būtų kitaip). Mokymasis yra svarbus reflektuojant tai, kas vyksta visuomenėje, artimiausioje asmens aplinkoje ir su pačiu asmeniu. Mokymasis svarbus susidorojant su permainingomis ir įgyvendinant permainas. „Mokymasis atveria langą iš tavo mažo pasaulio į visatą“, kaip pasakė vienas iš mokytojų.

Mokytojų požiūris į mokinius nėra toks pozityvus: „grįžtantys mokytis dažnai nesugeba pozityviai ir efektyviai mokytis“. Jei mokiniai neturi mokymosi gebėjimų, sunku įgyti profesiją ar gauti geresnį darbą. Mokytojams sunku geriau pažinti mokinius dėl jų nenoro bendrauti, pasyvumo ir neigiamo požiūrio į mokymąsi.

Mokymasis reiškia kompetencijų plėtimą. Tai apima profesinę ekspertizę, patirtį bet kurioje pažinimo srityje, metodologinę, asmeninę ir socialinę kompetencijas. Gebėjimas mokytis apima tikslų užsibrėžimą, radimą kelių, kaip tuos tikslus pasiekti, gebėjimą pasirinkti tinkamiausius mokymosi metodus ir pasitikėjimą. Mokiniam svarbu turėti jausmą „aš galiu“, kad neprarastų motyvacijos ir žingsnis po žingsnio tęstų mokymąsi.

Pirmiausia svarbu, kad mokiniai būtų gerai priimami. Ypač mokiniai, kurie stengiasi pasislėpti, ar akivaizdžiai bijo parodyti savo „nesugebėjimą“ ar „defektus“. Su jais turi būti elgiamasi pagarbiai ir skatinant, kad jie galėtų įveikti savo baimes ir pakeistų elgesį. Mokytojas gali sėkmingai atlikti savo vaidmenį tik tada, jei jis tikrai tiki mokiniams, tiki, kad jie gali suprasti tai, ką perskaitė ir pasakyti, tai, ką nori pasakyti. Problema, kad iki šiol su šiais mokiniams niekas nieko panašaus nedarė.

Mokiniam sekasi geriau, jei jie žino, kaip ką nors reikia daryti, kai jie supranta, kad kiti juos vertina, kaip asmenis. Visa tai susiję su savigarba. Kita vertus, mums reikia mokytis, kaip padėti mokiniams su skirtingomis diagnozėmis. Kokius instrumentus naudoti su tais, kurie turi aktyvumo ir dėmesio sutrikimų ar turi autizmo požymių? Kaip padėti tiems, kurie yra disleksiški? Kaip bendradarbiauti norint padėti asmeniui? Kokios ekskursijos ar pažintinės išvykos tinkamos grupei geriau suprasti visuomenę, kurioje gyvena?

Komentarai ir išvados

Pastebime, kad kai kalbama apie tai, kaip mokiniams sekasi mokytis ir kaip galima būtų jiems padėti, mokytojai dažniau mini išorinius faktorius: socialinę aplinką, išteklius, darbo galimybes ir pan., o vidiniai faktoriai, tokie, kaip pasitikėjimas, motyvacija, ankstesnė patirtis, minimi rečiau. Panašu, kad lengviau išvardinti išorinius faktorius.

Kliūtys dažniau yra individualios, negu bendros. Tai reikalauja iš mokytojų ieškoti individualaus požiūrio. „Kai kurie žmonės nežino, kaip tinkamai mokytis, kiti nemano, kad tai svarbu, mokinių motyvacija labai įvairi dėl skirtingos kultūros, šeimos ar mokymosi patirties...“. „Stengiuosi neužmiršti, kad visi yra skirtingi, visi turi skirtingą kilmę, jų greitis skirtingas, jie yra skirtingos asmenybės ir aš turiu tai turėti omenyje. Turiu kreipti dėmesį į kiekvieno pažangą... tai nėra lengva... tačiau dirbant su suaugusiais kito kelio nėra...“

Kartais mokytojai, kaip ir mokiniai susiduria su specifinėmis situacijomis, kuris užkerta kelią mokymuisi: „aš pasitikėjau žmonėmis, o jie mane pavedė“ arba „man nepatinka darbas grupėmis, nes jis neproduktyvus“.

Diskusija su Marijampolės suaugusiųjų mokymo centro mokytojais

Diskusijoje dalyvavo 10 suaugusiųjų mokymo centro mokytojų. Visi jie turi darbo su suaugusiais patirties, žino suaugusiųjų psichologinius ir mokymosi ypatumus.

1. Kodėl, jūsų nuomone, reikia gebėti mokytis?

Mokytojai kalbėjo, jog kiekvienas žmogus šiandien susiduria su naujomis, greitai besikeičiančiomis situacijomis (technologinėmis naujovėmis, informacijos srautais ir pan.), todėl turi mokėti/gebėti keistis. Keistis, vadinasi mokytis. Dėl šios priežasties gebėjimą mokytis tiek vaikui, tiek suaugusiajam jie laiko svarbiausiu žmogaus gebėjimu.

Suaugusieji, kurie kažkada praeityje „iškriti“ iš mokymosi sistemos, bet dabar į ją sugrįžta, dažniausiai nemoka/negeba konstruktyviai mokytis, jų mokymosi motyvacija yra silpna, silpni ir mokymosi įgūdžiai. Tai patvirtina faktas, jog suaugusiųjų mokymo centre nėra daug motyvuotų, gebančių savarankiškai mokytis suaugusiųjų mokinių, nors informaciją rasti nėra sunku, tačiau atrinkti, suvokti, įsisavinti ir pritaikyti jiems yra pakankamai sudėtinga.

2. Apibrėžkite, kas yra „gebėjimas mokytis“?

Mokytoju supratimu „gebėjimas mokytis“, tai kompleksiniai gebėjimai: išsikelti sau tikslą, numatyti kelius/būdus šiam tikslui pasiekti, pasirinkti tinkamiausią mokymosi metodą/būdą ir pasitikėti savimi. Taip pat jie mano, jog ypač svarbu pažinti save ir mokymosi procesą bei plėtoti teigiamas mokymo/si nuostatas. Viena mokytoja teigė, jog literatūroje ji rado apibrėžimą - „gebėjimas mokytis, tai vidinė motyvacija plius pasitikėjimas savimi“, kuriam besąlygiškai ji pritaria.

3. Kas nulemia žmogaus pastangas ko nors mokytis? (kodėl vieniems dalykams mokytis žmonės įdeda daugiau pastangų, negu kitiems?)

Natūralu, jog mokytojai daugiausiai kalbėjo apie individualius žmogaus poreikius, kaip svarbiausius veiksnius, bent keletą kartų jie paminėjo mokymosi motyvaciją, pabrėžė, jog tai priklauso nuo žmogaus atsakingumo, charakterio, motyvų ir pan. Tai, kas yra įdomu, „labiau prie širdies“ įsisavinama paprasčiau ir lengviau.

4. Kokie faktoriai (dalykai) padeda žmonėms efektyviau mokytis?

Svarbiausiais faktoriais mokytojai laiko žmogaus išsilavinimą, išprusimą, savęs pažinimą ir savo protinių galių žinojimą. Labiau išsilavinusių asmenų motyvacija yra stipresnė, todėl ir gebėjimas mokytis yra efektyvesnis. Savęs pažinimas, savo asmeninių savybių ir protinių galių žinojimas padeda tikslingiau pasirinkti mokymosi, informacijos priėmimo ir apdorojimo būdus bei metodus: „svarbiausia reikia pažinti save, nesvarbu, ar tai mokinys, ar mokytojas“, - teigė diskusijos dalyviai.

Keletas mokytojų akcentavo, jog nemažiau svarbus yra mokytojo elgesys ir mokymosi aplinka, kurioje vyrauja abipusė pagarba, bendravimui ir bendradarbiavimui tinkamos sąlygos. Efektyviau mokytis taip pat padeda ateities vizijos turėjimas, užsispyrimas ir atsakingumas.

5. Kokie faktoriai (dalykai) žmonėms trukdo efektyviai mokytis?

Žmonėms, grįžusiems į mokymąsi, mokytis labiausiai trukdo vidinė baimė, savivertės stoka, nepakankama motyvacija, savęs nepažinimas, savų galių nežinojimas ir savęs nuvertinimas. Mokytojai prisipažino, jog jiems sunku pažinti mokinius, nes jie dažnai yra užsidarę, pasyvūs, nedemonstruojantys jokių pozicijų mokymosi atžvilgiu. Svarbiais faktoriais jie laiko ir ekonominių sąlygų padiktuotus dalykus: didelį atstumą iki mokymosi įstaigos, išlaidas, reikalingos kelionei apmokėti, finansinius nepriteklis ir darbo bei mokymosi režimo nesuderinamumą.

6. Kaip jūs mokytojai galite ugdyti jūsų mokinių gebėjimą mokytis (prisidėti prie ugdymo?)

Šių mokslo metų centro veiklos prioritetas – suaugusiųjų mokymosi mokytis kompetencijos plėtojimas, todėl daug dėmesio skiriama būtent šiai veiklai: nuostatos, kad mokymasis trunka visą gyvenimą, formavimui, išsilavinimo privalumų demonstravimui, pagalbai besimokantiems, kaip tinkamiau organizuoti mokymosi procesą, mokomosios medžiagos priartinimui prie realaus gyvenimo konteksto ir pan. Ypač daug buvo diskutuota apie tai, kaip galima geriau pažinti mokinį. Tai bendravimas ne tik pamokų metu, bet ir po pamokų, bendravimas su kitais mokytojais, „kuo daugiau turi informacijos apie mokinį, tuo geriau pažįsti“, - teigė mokytojai.

Bendros išvados

Mokymesi mokytis mokytojų ir mokinių vaidmenys kartais yra nevienareikšmiai. Kalbėdami apie gebėjimą mokytis, dažniausiai minima motyvacija. Tačiau gebėjimas mokytis ir motyvacija nėra tas pats. Gebėjimas mokytis yra kompetencija, kurią galima išmoki, pritaikyti ir ugdyti. Šis gebėjimas neatsiranda automatiškai. Mokytojai turi suprasti, kad pedagogika ir perdėta pagalba dirbant su suaugusiais yra neproduktyvūs. Mokytojai patys turi būti puikūs mokiniai ir gebėti pasidalinti mokymosi patirtimi su kitais. Tik taip jie iš tikrųjų galės pagerinti mokinių gebėjimą mokytis. Paradoksalu, tačiau kuo daugiau mokytojai pabrėžia mokymosi džiaugsmą, tuo labiau mokiniai jaučiasi ignoruojami ir pasilieka prie savo neigiamo požiūrio į mokymąsi.

Mokiniams trūksta gebėjimo mokytis kompetencijos. Dažnai jie pasirenka tradicinius mokymosi būdus, tačiau nesusieja jų su savo asmeninėmis savybėmis, arba jiems pasiseka intuityviai rasti tinkamą būdą, tačiau negalėtų paaiškinti, kodėl taip yra geriau. Mokytojai turi suplanuoti visas veiklas, parinkti tinkamus metodus, kurie paskatintų mokinius panaudoti visas jusles ir protinius gebėjimus.

Tikrai labai svarbu, kad mokytojai pagirtų ir paskatintų mokinius, juos motyvuotų ir nuoširdžiau su jais bendrautų ir atsakingiau žiūrėtų į savo darbą.

Mokytojai yra linkę mokyti jiems tinkamu būdu, net, kai mokinių mokymosi stilius yra priešingas. Tai reiškia, kad pirmiausiai mokytojas turi gerai pažinti mokinius, žinoti jų protinius gebėjimus, mokymosi stilius ir vidines baimes.

Mokymasis mokytis suteikia pagrindinius metodus ir technikas, kurios padeda išsisukti iš įvairių situacijų. Metakognityvės žinios negali būti įgyjamos teoriškai iš knygų, tačiau jų reikia kiekvienam mokiniui ir sudaro svarbią efektyvaus mokymosi dalį. Jei mokinys neturi gebėjimų mokytis, sunku gauti geresnį darbą ar susikurti geresnį gyvenimą.

Žinojimas, kaip mokytis reiškia gebėjimą vadovauti mokymosi procesui: duoti sau nurodymus, instrukuoti save, pasitikrinti ir taisyti klaidas. Mokymosi įgūdžių lavinimas negali trukti trumpai. Per trumpą laiką neįmanoma tapti kritišku mąstytoju.

Mokinio pastangoms mokytis didžiulę įtaką daro socialinės aplinkos veiksniai. Sėkmingai mokytis galima tik dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, kur leidžiama klysti. Svarbu patirti sėkmę. Todėl svarbūs visi nedideli pasiekimai ir pažanga, ir jų suvokimas.

Svarbiausia yra pažinti save, įgyti pasitikėjimą. Mokinys turi pajauti, kad jis/ji gali mokytis ir išmolti. Mokiniai turi įvairių neigiamų mokyklos patirčių ir tai reikia nuolat atsižvelgti. Kasdienė mokyklos aplinka dažnai neparemia mokinio pastangų mokytis. Dėl to labai svarbi mokymosi aplinka. Mokyklų administracija ir mokytojai turėtų pradėti nuo patogios mokymosi aplinkos ir

pasiūlyti įvairių mokymosi pasirinkimų. Mokytojai turi tikėti mokinių pažanga. Žemos kvalifikacijos žmonėms pirmiausiai reikia mokymosi gebėjimų, tik tada jie gali pradėti ugdytis.

Mokymasis mokytis turi vykti atliekant bet kokią veiksmą, visada. Tik tokiu atveju bus pastebimas rezultatas. Motyvacija prasideda nuo socialinių gebėjimų, socialiniai gebėjimai turi būti susieti su kitais dalykais ir tai didina motyvaciją.

Gebėjimas mokytis nėra motyvacija, tačiau be motyvacijos mokymosi ratas nesisuka.

Straipsnis publikuotas Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos elektroniniame leidinyje „Savišvieta“, 2015/1, p. 40-48

http://www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/SAVISVIETA_apie-MMK_2015-1.pdf

